

УДК 330.322.14

Сержанов В.В.
кандидат економічних наук, доцент,
декан економічного факультету
Ужгородського національного університету

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ – ІНСТРУМЕНТУ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті здійснено детальне дослідження факторів, що впливають на конкурентоспроможність національної економіки під час виходу на глобальний рівень. Виявлено, що державна інвестиційна політика здатна забезпечити залучення ресурсів у перспективні високотехнологічні виробництва, що створить умови для виходу вітчизняних виробників товарів та послуг на світові ринки наукомісткої продукції і розширення своєї присутності на них. Формування моделі інвестиційної політики, що відповідає вимогам підвищення конкурентоспроможності національної економіки, призведе до побудови векторів альтернативних стратегій розвитку національної економічної системи. Виявлення, аналіз та узагальнення етапів формування моделі державної інвестиційної політики дадуть змогу виявити механізм впливу державної інвестиційної політики на конкурентоспроможність національної економіки.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна політика, структура національної економіки.

Сержанов В.В. ЭТАПЫ ФОРМИРОВАНИЯ МОДЕЛИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ – ИНСТРУМЕНТА ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

В статье осуществлено детальное исследование факторов, влияющих на конкурентоспособность национальной экономики при выходе на глобальный уровень. Выявлено, что государственная инвестиционная политика способна обеспечить привлечение ресурсов в перспективные высокотехнологичные производства, создаст условия для выхода отечественных производителей товаров и услуг на мировые рынки наукоемкой продукции и расширение своего присутствия на них. Формирование модели инвестиционной политики, отвечающей требованиям повышения конкурентоспособности национальной экономики, приведет к построению векторов альтернативных стратегий развития национальной экономической системы. Выявление, анализ и обобщение этапов формирования модели государственной инвестиционной политики позволят выявить механизма влияния государственной инвестиционной политики на конкурентоспособность национальной экономики.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная политика, структура национальной экономики.

Serzhanov V.V. THE STEPS OF FORMING MODEL OF STATE INVESTMENT POLICY – INSTRUMENT FOR INCREASING THE COMPETITIVENESS OF THE NATIONAL ECONOMY

In the article a detailed study of the factors influencing the competitiveness of the national economy at the exit to the global level. It was revealed that the state investment policy is capable of attracting resources into promising high-tech production, which will create conditions for the output of domestic producers of goods and services to the world markets for high-tech products and expand their presence on them. Formation of an investment policy model that meets the requirements of increasing the competitiveness of the national economy will lead to the construction of vectors of alternative strategies for the development of the national economic system. Identification, analysis and generalization of the stages of the formation of the model of state investment policy will enable to reveal the mechanism of influence of the state investment policy on the competitiveness of the national economy.

Keywords: investments, investment policy, structure of national economy.

Постановка проблеми. У нинішніх умовах глобалізації економіки та посилення світових інтеграційних процесів зміцнення зростання конкурентоспроможності національної економіки можливе тільки завдяки наукоємній продукції, яка має найбільшу цінність і може гарантувати конкурентні переваги країни на світовому ринку. У розвинених країнах основним рушієм, який сприяє інвестиційній активності, є ринок, проте, зважаючи на організаційні та економічні труднощі залучення інвестицій та формування попиту на них в Україні, цей процес змушений регулюватися державою. Проте виникає інше актуальне питання стосовно того, наскільки ефективним є таке регулювання. Однак нині вкрай важливим є завдання формування концептуальних засад формування та реалізації державної інвестиційної політики, яка дасть змогу створити базис для подальшої економіко-інституціональної розбудови господарського комплексу країни та зміцнення її конкурентних позицій на національному та міжнародному рівнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед українських учених, які зробили внесок у формування теоретичних та практичних основ дослідження державної інвестиційної політики в контексті розбудови національного господарства, можна відзначити праці В. Геєця, С. Єрохіна, М. Єрмошенка, В. Шев-

чука та ін. У дослідження етапів та передумов формування моделі державної інвестиційної політики здійснили внесок такі вчені та практики, як Л. Федулова, С. Ілляшенко, Л. Гриценко, І. Тарасова та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Для підвищення конкурентоспроможності національної економіки гостро відчувається потреба у збільшенні обсягів залучення інвестиційних ресурсів, а тому слід приділити дослідженню етапів формування моделі державної інвестиційної політики.

Мета статті полягає у визначенні, узагальненні та структуруванні етапів формування моделі державної інвестиційної політики, що дасть змогу подальшим науковим дослідженням виявити вплив державних інвестицій на конкурентоспроможність національної економіки, що становить інтерес для економіки країни для поліпшення економічного зростання України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині актуальним постає питання розроблення системи ефективних інструментів реалізації державної інвестиційної політики, котрі б стимулювали процес модернізації національної економіки. Першочерговим завданням у цьому процесі є виявлення та ідентифікація проблем і викликів сучасного та майбутнього періодів, з якими доведеться зіткнутися.

Загальносвітові тенденції розвитку національних економічних систем характеризуються конкурен-

цією на ринку товарів і послуг, капіталів, технологій і робочої сили, також сюди додається глобальна конкуренція, яка виникає в нових сферах: управлінні, розвитку потенціалу, стимулюванні інновацій. Для підтримки необхідного рівня конкурентоспроможності національної економіки необхідно невідкладно враховувати загальносвітові тенденції і формувати конкурентні переваги в нових сферах.

Найважливішою проблемою, яка потребує активного державного втручання, є національна конкурентоспроможність, що являє собою інтегровану властивість усієї економічної системи. У розробленні стратегії підвищення національної конкурентоспроможності доцільною є опора на напрями, які реалізують конкурентні переваги національної економічної системи, до яких можна віднести: досить освічену, кваліфіковану і недорогу, за світовими мірками, робочу силу, багаті природні ресурси, накопичений науково-технічний потенціал, транзитний потенціал і реальні транспортні можливості, емний внутрішній ринок. Однак ці конкурентні переваги поки не тільки не використовуються і не розвиваються, а й і стрімко деградуєть.

Ще одним фактором, що впливає на конкурентоспроможність національної економіки під час виходу на глобальний рівень, виступають високі темпи технологічних змін, які посилюють роль інновацій в економічному зростанні і знижують вплив традиційних факторів. Урахування цієї тенденції виявляється у розвитку науково-виробничого потенціалу національної економіки та стимулюванні створення високотехнологічних виробництв.

У цьому відношенні державна інвестиційна політика здатна забезпечити залучення ресурсів у перспективні високотехнологічні виробництва, що створить умови для виходу вітчизняних виробників товарів та послуг на світові ринки наукомісткої продукції і розширення своєї присутності на них.

Окрім того, завдяки залученню інвестицій та стимулюванню внутрішнього попиту на високотехнологічну продукцію можна здійснити модернізацію промислових галузей економіки, тим самим підвищивши й їх конкурентоспроможність як на внутрішньому ринку, так і на зовнішньому.

Відмінною особливістю конкурентоспроможності національної економіки і суспільства є роль людського капіталу як основного фактора економічного розвитку. Для посилення людського капіталу, що призведе до зростання конкурентоспроможності національної економіки, необхідно подолати низку негативних тенденцій, які склалися за вже досить тривалий період попередніх соціально-економічних трансформацій. Основна проблема у цій сфері пов'язана зі скороченням чисельності населення а, отже, і рівня зайнятості в економіці, яка обтяжується демографічними провалами і нестабільним соціальним кліматом. Окрім того, викликає ризики неухильно зростаюча конкуренція із закордонними ринками праці. Відтік за кордон кваліфікованих кадрів відбувається, головним чином, на європейський ринок, а праця некваліфікованих кадрів переважає на азійських ринках.

Численні спроби активізації інвестиційного потенціалу національної економіки поки що не привели до бажаних результатів. Безумовно, причиною затяжного спаду інвестицій є економічна криза, що обтяжена складними політичними та соціальними чинниками – від несприятливої кон'юнктури міжнародних товарних ринків і нестабільності фінансових ринків аж до невдалих політичних рішень і

зростання соціальної напруженості. В контексті світогосподарських зв'язків Україна опинилася в новому гео економічному положенні, зазнає зазіхань на власну територіальну цілісність, силового тиску із застосуванням інформаційної зброї та воєнної сили. Також відбуваються принципові зміни в частині виявлення джерел надходження ресурсів, необхідних для соціально-економічного розвитку країни. Перед українською державою гостро постала проблема конкурентоспроможності національної економіки, чого неможливо досягти без належного забезпечення економічної безпеки.

Ситуація, що склалася, екзистенціонує до розроблення і реалізації ефективної державної інвестиційної політики. Глобальні інтеграційні процеси спонукають до розроблення інвестиційної політики, котра передбачає наявність чітких державних пріоритетів та активних дій щодо їх реалізації. Проте політичні, економічні та соціальні реалії ініціюють дослідження корегентного кола питань, які здійснюється з метою змінити «природний хід подій» під впливом «невидимої руки ринку» (А. Сміт), який видається неприйнятним державі.

Перебування в стані постійної загрози від застосування воєнної сили спонукає державу до формування певної опори, котра забезпечить її соціально-економічний устрій, промисловий та науково-технічний стан. Для цього необхідно розробити і реалізувати державну інвестиційну політику, котра б сприяла розвитку не тільки традиційних галузей (транспорту, промисловості тощо), так і створювала постіндустріальну інфраструктуру (телекомунікації, електронні мережі, інформаційні зв'язки, електронну торгівлю та послуги) та інститутів інноваційної діяльності.

Формування моделі державної інвестиційної політики передбачає визначення основних етапів (рис. 1).

Отже, на першому етапі визначається стратегічна мета інвестиційної політики, що полягає у зростанні конкурентоспроможності національної економіки, для подолання економічного і технологічного відставання.

Другим етапом є визначення періоду формування інвестиційної політики та терміну її реалізації. Оскільки цей етап є об'ємним та обсягом необхідних розрахунків, то кожному з етапів, виходячи з цілей, повинна відповідати своя специфічна інвестиційна політика, тому детальне опрацювання інструментарію та методології інвестиційної політики повинна передувати кожному етапу. Однак пріоритетні напрями повинні бути сформульовані на даному етапі, а економічна криза дає змогу це зробити більш чітко, спираючись на реальні уявлення про національну економіку та її місце у світовій економічній системі. Стосовно періоду реалізації інвестиційної політики, то прогнозування термінів ускладнюється багатотуповидністю національної економіки.

На третьому етапі визначають напрями реалізації інвестиційної політики, які зумовлені метою зростання конкурентоспроможності національної економіки. Основна мета, що постає перед національною економікою, виражається в набутті нової якості розвитку, що забезпечує підвищення ефективності та конкурентоспроможності матеріального і інтелектуального виробництва, високі та стійкі темпи його зростання. Досягнення цієї масштабної, але реальної мети вимагає кардинальних змін у соціально-економічному розвитку на основі структурної національної стратегії.

Зміст четвертого, п'ятого і шостого етапів полягає у визначенні основних напрямів і джерел інвес-

Рис. 1. Етапи формування моделі державної інвестиційної політики

Джерело: складено автором

тування, розробленні найбільш ефективних інструментів інвестиційної політики, а також оцінці розробленої системи заходів.

Формування моделі інвестиційної політики, що відповідає вимогам підвищення конкурентоспроможності національної економіки, призведе до побудови векторів альтернативних стратегій розвитку національної економічної системи.

Висновки з проведеного дослідження. У статті здійснено детальне дослідження факторів, що впливають на конкурентоспроможність національної економіки під час виходу на глобальний рівень. Виявлено, що державна інвестиційна політика здатна забезпечити залучення ресурсів у перспективні високотехнологічні виробництва, що створить умови для виходу вітчизняних виробників товарів та послуг на світові ринки наукомісткої продукції і розширення своєї присутності на них.

До комплексу основних факторів, що впливають на модель інвестиційної політики, належать політичні та соціальні чинники – від несприятливої кон'юнктури міжнародних товарних ринків і нестабільності фінансових ринків до невдалих політичних рішень і зростання соціальної напруженості. Серед них основне місце займає проблема конкурентоспроможності національної економіки, чого неможливо досягти без належного забезпечення економічної безпеки.

Формування моделі інвестиційної політики, що відповідає вимогам підвищення конкурентоспроможності національної економіки, призведе до побудови векторів альтернативних стратегій розвитку національної економічної системи. Відповідно, основна мета статті полягає у визначенні, узагальненні та структуруванні етапів формування моделі державної інвестиційної політики.

Виявлення, аналіз та узагальнення етапів формування моделі державної інвестиційної політики

дадуть змогу виявити механізм впливу державної інвестиційної політики на конкурентоспроможність національної економіки.

Отже, під час обґрунтування системи ефективних інструментів реалізації державної інвестиційної політики ми виявили й структурували етапи, які формують модель державної інвестиційної політики, а саме визначили її складники, розкрили передумови та сформуливали пріоритети.

Перспективами подальших розвідок є дослідження стану та взаємозалежності складових елементів державної інвестиційної політики, дослідження на відповідність умовам, що склалися, та можливість адаптації до змін, що відбуваються.

Проведене дослідження, спрямоване на дослідження механізму впливу державної інвестиційної політики на конкурентоспроможність національної економіки, визначило вектор, що забезпечить її стійкість.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гриценко Л.Л. Взаємодія держави і бізнесу в контексті реалізації державної інвестиційної політики : [монографія] / Л.Л. Гриценко. – Суми : Університетська книга, 2016. – 327 с.
2. Гриценко Л.Л. Галузеві аспекти вибору пріоритетів при державному інвестуванні / Л.Л. Гриценко // Економіст. – 2012. – № 10. – С. 41–44.
3. Затонацька Т. Підвищення ефективності реалізації державних інвестиційних програм в Україні / Т. Затонацька // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 4. – С. 86–94.
4. Організаційно-економічні аспекти інноваційного оновлення національного господарства : [монографія] / За наук. ред. М.М. Єрмошенка, С.А. Єрохіна. – К. : НАУ, 2008. – 216 с.
5. Романенко А. Активізація державного інвестування в сучасних умовах / А. Романенко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2014. – № 6. – С. 29–39.
6. Шут С. Результативність та ефективність державних інвестицій: композиційний аналіз схем фінансування / А. Шут // Економічний аналіз. – 2013. – Т. 13. – С. 268–274.